Groeten uit De Beerzen

Heemkundekring Den Beerschen Aard

Jo Gijsen en zijn beelden

Wie door de Beerzen loopt of fietst, kan ze niet missen: de beelden van Jo Gijsen. Maar wie was Jo Gijsen? En hoe komen al die beelden in de Beerzen? Deze 'Groeten uit de Beerzen' geeft daar antwoord op.
Jo Gijsen werd geboren op 11 februari 1943 in Eindhoven. Na de middelbare school willen zijn ouders dat hij in vaders schildersbedrijf gaat werken en Jo volgt dan ook de opleiding tot huisschilder op de schilderschool in Boxtel. In de avonduren volgt Jo cursussen aan de Academie voor Industriële vormgeving in Eindhoven en krijgt daar les van schilder Kees Bol. In 1967 studeert Jo af aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten in Antwerpen, afdeling vrij schilderen. Hierna gaat Jo Gijsen op zoek naar een goedkoop atelier met woonruimte en hij vindt in Middelbeers een houten noodwoning achter het huis van Jan Roefs aan de Kattenbergseweg. Eén kamer gebruikte hij om te lassen en één om te schilderen. Als Jo in 1969 trouwt met Marian Broeckx uit Eindhoven moet Jo één deel van zijn atelier inleveren; het jonge paar moet immers ook een slaapkamer hebben. Toen de eerste dochter geboren werd, was Jo ook zijn laatste atelierruimte in de noodwoning kwijt. Maar gelukkig kon hij terecht in het kippenhok van Frans Liebregts in de Putstraat. Toen Jan Roefs een paar jaar later zijn koeien opruimde, kon Jo zijn atelier verplaatsen naar de voormalige koeienstal.
Al vrij snel nadat Jo in de Beerzen kunst maakte, kreeg hij van de gemeente een tijdelijk inkomen in ruil voor het leveren van kunstwerken, de zgn. Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR). In eerste instantie maakte Jo voornamelijk tekeningen, olieverfschilderijen en objecten van ijzer. In 1971 kreeg Jo een ernstig ongeluk, met drie maanden ziekenhuisopname. Als gevolg hiervan kon hij een tijd lang alleen nog zittend werken en pakte hij een oude bezigheid op: het hakken in steen. Vanaf toen maakte Jo Gijsen veel beelden, waarbij hij als het ware samenwerkte met de natuur; hij behield de steen zoveel mogelijk in zijn oorspronkelijke vorm. Jo liet zich leiden door de natuurlijke eigenschappen van de steen, zoals oneffenheden en breuken. Een belangrijk kenmerk van zijn werk

was het contrast tussen de ruwe buitenkant en de bewerkte binnenkant van de steen. Door specifieke delen intensief te schuren en glad te polijsten, legde hij als het ware het innerlijk van de steen bloot. Ook liet Jo tijdens het hakken en bewerken bewust het toeval een grote rol spelen, de steen had het voor het zeggen. Hij liet de zichtbare ambachtelijke sporen van zijn gereedschap, zoals bijv. boorgaten, bewust in het eindresultaat zitten om zo de herkomst en 'geboorte' van het beeld te laten zien. Jo zei hierover zelf: "*Ik heb nooit iets anders getracht dan dit: het zacht maken van stenen."* Toen de BKR in 1987 werd afgeschaft, had Jo die al lang niet meer nodig. Hij kon met zijn kunst de kost verdienen.
In de vijftien jaar dat Jo in de Beerzen werkte, hij verhuisde in 1982 naar Eindhoven, kwamen er veel beelden van zijn hand in het bezit van de gemeente Oost-, West- en Middelbeers. Her en der in de gemeente kregen een aantal beelden een plekje, zonder heel erg gewaardeerd te worden. Jo Gijsen was een geliefd persoon in de Beerzen, maar dat gold niet voor zijn kunst. Er reed zelfs ooit een wagen in de carnavalsoptocht met zogenaamde beelden van Jo. En een beeld dat in het politiebureau aan de Doornboomstraat stond, werd gebruikt als kapstok. Beers was niet klaar voor de kunst van Jo Gijsen. De gemeente ging ook niet heel netjes om met Jo's werk en veel belandde dan ook in een hoek van de gemeentewerf. Nadat de Beerzen opgegaan waren in de gemeente Oirschot en de gemeentelijke diensten op elkaar afgestemd moesten worden, werden de beelden van Jo herontdekt onder een afdak op de gemeentewerf aan de herder Pasmansdreef.
Heemkundekring Den Beerschen Aard wilde de beelden in ere herstellen en een mooi plaatsje in de openbaarheid geven. Samen met Jo Gijsen werden de beelden uitgezocht en uit elkaar geraakte onderdelen van één kunstwerk weer samengebracht. Beeld voor beeld werd in Oost-, West- en Middelbeers geplaatst, in totaal ongeveer 50, zowel langs wegen, op pleintjes en in openbare gebouwen. Dit ging heel vaak met hulp van Frans Liebregts of diens zoon Frank, die het zware werk voor hun rekening namen. Als dank voor de herwaardering en plaatsing van zijn kunst, wilde Jo nog een kunstwerk maken, speciaal voor den Beerschen Aard. Hij zocht daarvoor een steen uit van ongeveer twee bij een meter. Helaas is het zover niet gekomen. Jo werd ziek en hij kon de steen niet meer bewerken. Jo overleed in 2017. Toch staat zijn steen met de benaming 'Zunne leste steen' fier overeind, met daarnaast, uitgesneden in cortenstaal het silhouet van Jo Gijsen zelf. Het beeld, dat ontworpen is door Jan Aerts, staat op een tipje naast de kleine Beerze, op de hoek Baesterdijk-Neereindseweg. Jo met 'Zunne leste steen' maakt deel uit van de 'Jo Gijsen Route', een wandel- en fietsroute door de Beerzen met alle kunstwerken van de beeldhouwer. (Deze route is o.a. verkrijgbaar bij van Gool Special Things, Neereindseweg 5 in Oostelbeers en bij den Beerschen Aard.) Het grootste kunstwerk in de route staat in de zgn. Grembocht aan de Kuikeindseweg in Middelbeers: de Monolieten. Deze grote stenen stonden sinds 1996 in Haaren als de Unie van Haaren, symbool voor de vier kernen van de gemeente Haaren, Esch, Biezenmortel en Helvoirt. Toen die gemeente opgesplitst werd, moesten de monolieten weg. Den Beerschen Aard was er als de kippen bij om de gigantische stenen naar de Beerzen te krijgen en nu staan ze in precies dezelfde opstelling aan het Kuikseind als trots meesterwerk van de Jo Gijsen Route.
Buiten de Beerzen is ook veel werk van Jo Gijsen te vinden; er bevinden zich beelden in de openbare ruimte in o.a. Dordrecht, Den Haag, Nijmegen en Utrecht. Ook exposeerde hij tussen 1974 en 1983 vele malen in Nederland en België.

Foto's: Jan Aerts